

SELETUSKIRI

maaeluministri 21. detsembri 2022. a määruse nr 72 „Tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetus, puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetus ning seemnekartuli kasvatamise otsetoetus“ muutmine

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 14 lõike 2 punkti 3, § 15 lõike 2 ja § 38 lõike 3 alusel.

Määrusega muudetakse maaeluministri 21. detsembri 2022. a määrust nr 72 „Tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetus, puu- ja köögivilja ning marjakultuuride kasvatamise otsetoetus ning seemnekartuli kasvatamise otsetoetus”.

Määruse muutmise eesmärk on täiendada tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetuse lisas kehtestatud toetusõiguslike põllumajanduskultuuride loetelu kõvanisu ja speltsnisu suvi- ja talivormidega.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi põllumajanduskeskkonnapoliitika osakonna peaspetsialist Ragni Koitmaa (625 6167, ragni.koitmaa@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kivipõld (625 6283, mari-liis.kivipold@agri.ee). Eelnõu on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga täiendatakse määruse lisaga kehtestatud tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetuse toetusõiguslike kultuuride loetelu. Loetellu lisatakse suvi speltanisu (*Triticum spelta*), tali speltanisu (*Triticum spelta*), suvi kõvanisu (*Triticum durum*), tali kõvanisu (*Triticum durum*). Kuna Eestis on kõvanisu ning speltanisu suvi- ja talivormide kasvupinnad veel väiksed (452 hektarit), kuid potentsiaal ja nõudlus nende kasvatamiseks on olemas, siis on oluline maksta tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetust ka nende teraviljakultuuride kasvatamise eest, mistõttu alates 2026. aastast arvatakse need tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetuse toetusõiguslike põllumajanduskultuuride hulka.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks järgmised õigusaktid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2115, 2. detsember 2021, millega kehtestatakse liikmesriikide koostatavate Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) rahastatavate ühise põllumajanduspoliitika strateegiakavade (ÜPP strateegiakavad) toetamise reeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1305/2013 ja (EL) nr 1307/2013;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/2116, 2. detsember 2021, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1306/2013;
- 3) Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas (ELT L 183, 8.7.2022, lk 12—22);
- 4) Komisjoni rakendusmäärusest (EL) nr 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta (ELT L 183, 8.7.2022, lk 23—34).

4. Määruse mõjud

Muudatused on seotud tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetusega, mille toetusõiguslike põllumajanduskultuuride loetellu lisatakse kõvanisu ning speltanisu suvi- ja talivormid. Muudatus mõjutab otseselt tera- ja kaunvilja kasvatamise otsetoetuse taotlejaid, keda 2025. aastal oli 2920, 2024. aastal 2978 ja 2023. aastal 3008. Eestis on kõvanisu ja speltanisu kasvupinnad hetkel veel väikesed, kuid tõusutrendis ning 2025. aastal taotles 25 taotlejat põhisissetulekutoetust kõvanisu ja speltanisu kohta kasvupinnaga 452,88 hektarit.

Nisu	Taotlejate arv	Hektarite arv
suvi kõvanisu	6	102,04
tali kõvanisu	5	19,48
suvi speltanisu	5	54,15
tali speltanisu	9	277,21
Kokku	25	452,88

Tabel. 2025. aasta põhisissetuleku toetuse raames taotletud kõvanisu ning speltanisu kasvupinnad

Muudatus on taotlejate jaoks positiivse mõjuga, kuna võimaldab alates 2026. aastast saada toetust kõvanisu ning speltanisu suvi- ja talivormide kasvatamise eest. Nisu on Eestis üks enim kasvatavaid teraviljasid ning oma erinevate sortide ja alamliikidega pakub põllumajandustootjatele viljavahelduses mitmekesisust. Lisaks on speltanisu ka hea nišikultuur, mida võib ka maheviljeluse tingimuses kasvatada – see ei vaja kasvatamiseks intensiivset agrofooni ega ideaalset ilmastikku või mullastikku. Põllumajanduskultuuride mitmekesisus aitab vähendada ka ilmastikutingimustest tulenevaid riske, ühel aastal õnnestuvad ühed kultuurid paremini, teisel aastal teised. Tänu sordiaretusele ja tingituna kliimamuutustest on hakatud ka Eestis kõva nisu kasvatamist katsetama ning see on ka viimastel aastatel õnnestunud. Kõva nisu eest on võimalik saada ka paremat hinda kui pehme nisu eest, mis aitab parandada põllumajandustootjate majanduslikku elujõulisust.

Kui üldiselt on Euroopa Liit teravilja netoeksportija, siis kõva nisu osas ollakse peamiselt netoimportija, seega nõudlust selle järele on. Kõva nisu on oluline tooraine pastade, aga ka erinevate pagaritoodete valmistamiseks. Speltanisu on pehme nisuga võrreldes toitainerikkam, sisaldab rohkem vitamiine ja mineraalaineid, on suure kiudainesisaldusega ning speltanisust küpsetised on kergemini seeditavad. Eelkirjeldatu põhjal on oluline nende põllumajanduskultuuride kasvatamist toetada.

Muudatus ei tõsta Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti töökoormust ega ka taotlejate halduskoormust, kuna kõvanisu ning speltanisu suvi- ja talivorme käsitletakse toetuse saamise puhul sarnaselt teiste toetusõiguslike põllumajanduskultuuridega.

Eelnõu rakendamine ei too kaasa olulist mõju majandusele, elu- ja looduskeskkonnale, julgeolekule, regionaalarengule ja riigi ning kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa kulusid ega tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu koostöölastamiseks Rahandusministeeriumile.